Деревянко Б.В. Про варіанти диверсифікації виробництва великими підприємствами промислового регіону в умовах економічної кризи. *Травневі правові читання: Матеріали І Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів та викладачів закладів вищої освіти.* Черкаси: ЧІПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2020. С. 133–135.

ПРО ВАРІАНТИ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА ВЕЛИКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ ПРОМИСЛОВОГО РЕГІОНУ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

Деревянко Б.В.,
доктор юридичних наук, професор

Сьогодні в Україні переважна більшість великих підприємств промислового регіону належать до сфери важкої промисловості. Такі підприємства у своїй більшості працюють на основі застарілих технологій, використовують морально і фізично зношене обладнання. Навіть коли у нечастих виключеннях підприємствами важкої промисловості застосовуються нові основні фонди, все одно сам спосіб виробництва та і взагалі виробництво сировини та напівфабрикатів є шляхом розвитку для підприємств XIX – XX століть. Не додають оптимізму класичній важкій промисловості і постійні економічні кризи, викликані, наприклад, пандемією короновірусної інфекції.

Ситуація, що склалася сьогодні. Вказує на потребу промисловим підприємствам застосування заходів, спрямованих на диверсифікацію своїх виробничих ризиків за рахунок розширення видів діяльності. Позитивні приклади можна знайти як в Україні, так і за кордоном. Наприклад, два десятиріччя тому перші аграрні та торговельні підприємства з'явилися під маркою та у складі шахти імені Засядька (завдяки їм підприємство отримувало гроші у той час, коли основне виробництво простоювало під час ліквідації наслідків підземних вибухів та катастроф), ММК Ілліча, компанії «СКМ» та її дочірніх підприємств тощо.

Зовсім нещодавно літак на сонячних батареях облетів усю Землю. Було б не дивно аби такий літак, що працює завдяки енергії з альтернативних класичним джерел, було виготовлено та запущено державою, яка не має власних вуглеводнів. Але цей літак було запущено державою, яка є одним із найбільших у світі експортерів нафти, – ОАЕ. І в цій же країні значна кількість автомобільних доріг освітлюється за рахунок використання сонячних батарей. У листопаді 2019 року компанія ДТЕК спільно з данською компанією Vestas – світовим лідером з виробництва вітротурбін, завершили будівництво Орловської вітроелектростанції в Запорізькій області потужністю 100 МВт [1]. І це при тому, що названа компанія є незаперечним монополістом на ринку електричної енергії України, якій було б набагато простіше видобувати або генерувати енергію класичними способами і гальмувати будь-які альтернативні технології, рівно як і нафтовим компаніям в ОАЕ. Саме таким шляхом пішла Російська Федерація, яка намагається переконати власне населення та увесь інший світ у тому, що у сучасному світі видобуток енергії із будь-яких джерел крім спалювання російського газу та нафти є економічно нерентабельним та екологічно небезпечним (згадаємо лише фразу незмінного і пожиттєвого президента РФ від 10 липня 2019 року про те, що «вітряки так трясуться, що аж хробаки вилізають із землі» [2]).

Деревянко Б.В. Про варіанти диверсифікації виробництва великими підприємствами промислового регіону в умовах економічної кризи. *Травневі правові читання: Матеріали І Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів та викладачів закладів вищої освіти.* Черкаси: ЧІПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2020. С. 133–135.

Наведені позитивні приклади (описані до прикладу РФ) вказують на те, що відомі монополісти сьогодні не спочивають на лаврах, а забезпечують собі запас міцності на завтра. Проте зараз уже замало просто переходити на відомі альтернативні технології. Для отримання конкурентних переваг та утримання лідерства потрібно діяти нелінійно і намагатися продукувати ще невідомі або неосвоєні технології.

Реалії сьогодення вказують на те, що зараз перемагають не розумні, не просто готові до ризику і навіть не заможні, а максимально креативні та нелінійні. Якщо згадати виборчі кампанії до Верховної Ради України попередніх років до 2014 року, то можна помітити, що перемагали найбільш заможні та, відповідно, найбільш медійні персони (при цьому в абсолютній більшості професійні політики). На позачергових виборах 26 жовтня 2014 року до Верховної Ради України пройшли партії, які проводили виборчу кампанію навколо медійної розкрутки персон бойових комбатів та інших відомих учасників АТО. Відомості про них не завжди відповідали реаліям, проте самі люди вже були загальновідомі і підтримувані суспільством. А вже на виборах до Верховної Ради України 2019 року кожна політична сила зробила ставку на одну або декількох креативних медійних персон – акторів, співаків, спортсменів, які не мали жодного політичного досвіду. Вони були нелінійними та ексцентричними. Їм вдалося ризикнути та отримати перемогу.

Однією із найбільш креативних персон у світі є генеральний директор компанії «Tesla» Ілон Маск, який 21 листопада 2019 року на презентації у Лос-Анджелесі представив широкому загалу електричний пікап з куленепробивними корпусом і склом. Проте прямо на презентації скло було розбите навіть не кулею, а металевою кулькою [3]. Але найбільш відомим проектом креативного інженера є підготовка 10 тисяч добровольців до польоту на Марс, який має відбутися за кілька років. Сьогодні напевно ніхто не може сказати чи відбудеться такий політ та чи реалістичним є цей проект, проте гроші, які отримує компанія Ілона Маска, є цілком реальними і надаються уже сьогодні урядами, міжнародними та національними громадськими організаціями, компаніями, фондами та заможними приватними особами.

А отже, наведене вказує на необхідність переосмислення та проведення критичного аналізу діяльності підприємств великого промислового регіону. Виживання завтра залежить від часу переходу до реалізації додаткових, навіть найнереалістичніших проектів, сьогодні.

Видається, що альтернативою видобутку залізної руди, газу та вугілля, виплавці руди, виготовленню та продажу за кордон та на внутрішньому ринку напівфабрикатів сьогодні є вкладання грошей у фінансовий, зокрема банківський, сектор, розвиток не заборонених законом ІТ-технологій, отримання енергії з альтернативних відновлювальних джерел, реалізація новітніх проектів у транспортній та медичній сферах тощо. Великий промисловий регіон має значний людський потенціал. Він складається як із великої кількості кваліфікованих працівників, здатних швидко освоїти роботу за новими правилами та технологіями, так і з науковців, зокрема у технічній, технологічній, хімічній, енергетичній, медичній, економічній сферах, сфері

Деревянко Б.В. Про варіанти диверсифікації виробництва великими підприємствами промислового регіону в умовах економічної кризи. *Травневі правові читання: Матеріали І Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів та викладачів закладів вищої освіти.* Черкаси: ЧІПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2020. С. 133–135.

ІТ-технологій та інших, здатних розробити, запропонувати та започаткувати перехід до нових видів діяльності та нових форм господарювання.

Одним із сучасних нових креативних видів діяльності є діяльність на ринку криптовалюти. Хоча зараз український законодавець не може визначитися стосовно легалізації операцій із криптовалютою [4, с. 37] і хоча ця діяльність пов'язана із значною кількістю технологічних, правових, економіко-правових та інших ризиків [4, с. 39], все одно фактично такі операції здійснює значна кількість громадян України як приватних осіб, а видобутком (генеруванням, «майнінгом») різних видів криптовалюти професійно займаються і окремі українські підприємства. Усі учасники ринку криптовалюти керуються тим, що хоча операції із нею офіційно не дозволені, проте і заборони на їх здійснення, а особливо заходів відповідальності за це законодавством також не передбачено. Зрозуміло, що усі учасники операцій на ринку криптовалюти не афішують своєї діяльності. Проте сьогодні вимальовуються перспективи державного дозволу на усі або частину таких процедур. У цьому випадку підприємства великого промислового регіону зможуть офіційно проводити операції на ринку криптовалюти, зокрема здійснювати її «майнінг». Вони мають значну кількість переваг перед дрібними «майнерами» - приватними особами. І діяльність із вирахування (генерування, видобутку, «майнінгу») криптовалюти не потребує скупчення значної кількості працівників в одному місці – цеху, дільниці, ділянці, ангарі, сховищі, складі, магазині тощо, як це є в інших галузях та сферах виробництва, що в умовах сьогоднішнього загальносвітового режиму карантину надає значні переваги. Сучасне кризове зниження курсу криптовалюти значно знижує рівень рентабельності діяльності «майнерів». Однак все одно рівень рентабельності такої діяльності залишається значно вищим за рівень рентабельності діяльності підприємств не лише виробничої, але і фінансової сфери.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. На Запоріжжі запустили Орловську ВЕС потужністю 100 МВт. *Бізнес.* 15 листопада 2019. URL: https://business.ua/news/7495-na-zaporizhzhi-zapustili-orlivsku-ves-potuzhnistyu-100-mvt
2. Кузнец Д. Путин сказал, что ветряные электростанции изгоняют червей из земли и убивают птиц. Это правда? *Meduza.* 11 июля 2019. URL: https://meduza.io/feature/2019/07/11/putin-skazal-chto-vetryanye-elektrostantsii-izgonyayut-chervey-iz-zemli-i-ubivayut-ptits-eto-pravda
3. Илон Маск представил пуленепробиваемый пикап Tesla Cybertruck. Правда, стекло разбили при первом же тестировании. *Канал Дождь.* URL: https://tvrain.ru/teleshow/videooftheday/ilon_mask_predstavil_puleneprobivaemyj_pikap_tesla_cybertruck-497893/
4. Деревянко Б. В. Ризики здійснення операцій з криптовалютою (біткойнами) громадян і суб'єктів господарювання України. *Форум права: електрон. наук. фахове вид.* 2017. № 3. С. 33–39. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3104956